

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Gwyneth Williams
ECHOES IN THE SAND

Copyright © Gwyneth Williams 2014
Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01721-2

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

*Na
Tvoju
Dlanu*

GVINET VILIJAMS

Prevela Radojka Jevtić

 izdavaštvo **vulkan**

Beograd, 2016.

Za majke i kćerke, za kćerke i očeve, a posebno moje.

UVOD

Mnogo sam ga volela. Nisam mogla podneti da ga gledam kako umire po malo svakog dana, lica tako bledog i usukanog na jastuku. A njegove oči – tako slabašne i vodnjikave da, kada bi me pogledao, mislim da me uopšte nije video. Šaputao bi moje ime i pružao ruku. Ja bih je uzela, ali bila je hladna, znojava i tako tanka, kao i njegovo lice. Gladila bih mu dlan i govorila da sam tu, a on mi je rekao da vredno radim i da ga učinim ponosnim. Dahom mi je milovao obraz kad sam se nagnula da čujem njegove reči.

Obećala sam mu da ga neću ostaviti – i nisam.

Tog dana, dok je spavao, a ja sedela pored njegovog kreveta, lice mu je bilo tako mirno, a bol samo sećanje koje će se vratiti kad se probudi. Nisam mogla da dozvolim da se to desi. Jednostavno, nisam mogla. Ostala sam uz njega do kraja, dok grudi nisu prestale da mu se dižu i spuštaju, a on ležao tako mirno, tako mirno da sam mogla da čujem kuću kako diše bez njega. I ja sam zadržala dah dok nisam morala da ga otpustim uz tihi jecaj; niko me ne sme čuti, niko ne sme znati da sam bila tu.

Sedela sam na krevetu, milujući mu ruku dok ju je toplota polako napuštala; obuhvatila sam je svojim rukama i podigla do usana, ljubeći kožu tanku kao papir, a moje slane suze tekle su mu preko prstiju. Obrisala sam ih i time otklonila svaki trag, a zatim sam položila njegovu ruku na pokrivač. Pogledala sam u njegovo lice, sada oslobođeno svakog bola, sklonila sam pramen kose i poljubila ga u čelo.

„Žao mi je, tako mi je žao“, prošaputala sam.

Ali morala sam to da uradim.

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

ZAKINTOS
SADAŠNJOST

Dok je čekala taksistu da iznese kofere, jako sunce Zakintosa prigrililo je Helen kao staru ljubav. Bugenvilija je i dalje prekrivala beli okrećeni zid hotela i formirala živopisan luk nad ulazom. Pročitala je znak – *Filoksenija* – hotel i apartmani dobili su ime po grčkoj reči za gostoljubivost, ali da li će ovde i dalje biti dobrodošlice? Čvor u stomaku tako ju je pritiskao da je pomislila da će joj možda pozliti, a srce joj je lupalo u grudima kao kakav uporan bubanj.

„*Efharisto**.“ Dala je vozaču trideset evra i on se nasmešio dok je stavljao velikodušnu napojnicu u džep.

„Lepo se provedite. Uživajte u našem predivnom ostrvu.“ I taksi je otišao i ostavio Helen i njenu kćerku same s prtljagom i uspomenama od pre dve godine. Da li je zaista prošlo dve godine? Helen je imala osećaj kao da je samo meseci dele od poslednjeg puta kada je stajala na ovom istom mestu, teškog srca zato što ostavlja jedino mesto na svetu gde se čini kao da je sve u redu – i jedinu osobu zbog koje je to tako.

„Požuri, mama.“

Gledala je Kloi kako kotrlja svoj kofer ispod luka i do hola, njene duge noge već su bile tamne od letnjih dana provedenih u obnavljanju gradiva u bašti. Od trenutka njenog rođenja Helen je znala da će uraditi sve za svoju kćerku, ali povratak na ovo mesto bilo je najteže do sada. Stajala je mirno na pragu prošlosti – prošlosti koja ih je obe toliko mnogo koštala;

---

* Grč. hvala. (Prim.prev.)

obe ih je promenila, pa ipak, Helen je skoro osetila kako joj te godine izmiču dok je udisala miris bugenvilija – tako poznat, tako utešan.

Ipak je oklevala, znoj joj je bockao kožu i disala je neujednačeno. Okrenula je glavu i pogledala preko puta, kroz maslinjak do ružičaste vile iza njega; ali mora da su se masline zgusnule tokom godina, te vila više nije bila vidljiva. Ona je to shvatila kao znak i zgrabila ručku kofera, osetivši ohrabrujuću čvrstinu plastike u svojoj vlažnoj ruci.

Kloi je sada bila u holu, ali se uskoro pojavila bez prtljaga.

„Nema nikoga, mora da su u baru. Idem na plivanje“, rekla je dok je vadila bikini iz torbe na ramenu. Koliko lako se njena kćerka ponovo uklopila. Samo kad bi i ona mogla da uradi isto to.

Kloi je hodala ka bazenu, a Helen je pošla za njom, pošto je ostavila svoj kofer u holu. Stajala je i posmatrala ležaljke za sunčanje, grupisane oko tri strane bazena, dok je četvrtu potpuno zauzeo restoran s belom metalnom ogradom koja ga odvaja od vode. Primitila je da su predivne crvene muškatile u saksijama malo veće i malo drvenastije, i udisala je taj vazduh, bogat mirisom mnogih cvetova o kojima se Nikos brinuo s takvom ljubavlju – ali nije bilo ni traga od njega, samo nekoliko ljudi na odmoru koji se brčkaju u bazenu ili izležavaju na ležaljicama.

Zatim ga je čula – njegov snažan dubok glas, kako govori grčki prebrzo da bi ona prevela. Još jedan, mlađi muški glas odgovarao je na grčkom, a potom je on bio tu, krupnim koracima išao je ka njoj, i osetila se kao da protekle dve godine nikada nisu ni postojale. Kosa mu je bila više seda na slepoočnicama, a majica mu je tešnje prianjala oko struka, ali oči su mu bile iste mediteranskoplave boje, sjajne i inteligentne. Nasmešio se i godine su se rastopile. Pogledom joj je pretražio lice i ona je osetila kako joj krv struji telom malo brže.

„Niko, *jasu**!“

Ali Kloi ga je prva pozdravila, poljupcima u oba obraza na tradicionalni grčki način, pa se on okrenuo ka Helen, uzeo obe njene šake i usnama joj veoma nežno okrznuo obraze.

„Tako mi je drago što te ponovo vidim.“ Njegov glas zvučao je nežno u njenom uhu i ona je udisala njegov miris, i dalje poznat posle toliko vremena. Želela je da mu kaže sve i toliko toga htela je da zna, ali umesto toga udahnula je i rekla: „I meni je drago.“

---

*Zdravo. (Prim. prev.)

Nikos joj je pustio ruke i odmakao se. „Tako mi je žao zbog tvog muža.“

Helen je pokušala da govori, ali reči joj nisu dolazile. Pogledala je Kloj tražeći pomoć, ali Kloj je zurila u pod, pošto je tema njenog oca za nju i dalje bila bolna.

Nikos je gledao pravo u nju i za trenutak je htela da se okrene i pobegne. Šta radi tu? Besana noć i vreliina dana obuzeli su je i osetila je vrtoglavicu, pa se pridržala za stolicu da zadrži ravnotežu. Za tren je pomislila da će je Nikos uhvatiti, ali ruke su mu ostale nepomične pored tela. „Dugo ste putovale; sedite i doneću vam frape. Mogu kasnije da vas prijavim u hotel“, rekao je.

Helen je klimnula glavom i Nikos je nestao za barom, dok je ona birala sto koji je najbliži bazenu. Kloj je ponela torbu u toalet pored bazena da bi se presvukla u bikini, a Helen je pokušala da se opusti, ali stolica je bila pretvrda za njena leđa i samo se igrala menijem. Zgrade s apartmanima izgledale su na suncu sjajno bele, s peškirima za plažu prebačenim preko balkona, a cveće je svuda stvaralo šarenu scenu tipičnu za svaki smeštaj na odmoru – ali ovo nije bio tipičan odmor. Prošlost i sadašnjost sudarale su se u Heleninim mislima i trebalo je misliti na Kloj, ona joj je morala biti prioritet, ali deo nje plašio se da bi to moglo biti nemoguće.

Nikos se ponovo pojavio iz bara, noseći dve visoke čaše penušave ledene kafe, sa slamkom u svakoj. Spustio ih je na sto i seo naspram Helen, opuštено sedeći na način na koji ona nije mogla. Posmatrali su jedno drugo i ona je primetila bore oko njegovih očiju, dublje nego što ih se sećala.

„Mora da je Kloj i tebi bilo veoma teško“, rekao je Nikos. Helen je klimnula glavom i uzela čašu u ruke. Ledena tečnost ohladila joj je grlo, pa joj je bilo lakše da mu odgovori.

„Snašle smo se, ali Kloj je to baš pogodilo. Bili su veoma bliski.“ Nikos ju je i dalje gledao i ona je osećala kao da njegove oči zaranjaju ispod površine, tražeći istinu. Skrenula je pogled za trenutak, jer je intenzitet njegovog pogleda bio skoro nepodnošljiv.

Hteo je još nešto da kaže, ali utom je velika grupa ljudi ušla u restoran i sela za susedni sto. Ustao je da ih pozdravi i ostavio Helen frustriranu zbog ovog prekida, ali Kloj se vratila istog trena u svom najnovijem, najmanjem bikiniju, prekrivena jedino providnim ružičastim sarangom. Sela je i otpila dobar gutljaj kafe.

„Mmm, zaboravila sam koliko je ovo ukusno“, rekla je cereći se. I Helen se nasmešila, ali pogledom je pratila Nikosa dok se kretao oko stola, ponavljajući svačiju narudžbinu, pričajući engleski brzo skoro kao i grčki.

„Da li je Nikos spomenuo da smo dobile našu uobičajenu sobu?“

Helen je odmahnula glavom i otpila još jedan gutljaj, nesigurna u to da li deli želju svoje kćerke; previše je uspomena.

„Taki, Taki!“ Kloj je ustala i viknula preko celog restorana ka visokom mladiću tamne kose, obučenom samo u kupaće gaćice. On joj se osmehnuo i došetao do njihovog stola. Helen je zapanjilo koliko je postao sličan Nikosu, s tim istim plavim očima i osmehom nakrivljenim na jednu stranu.

„Zdravo, kako ste?“ Pozdravio ih je formalno, rukovao se s njima, a kada je pozdravljao Kloj, širom je otvorio oči u čudu što ona nije više ona krakata četrnaestogodišnjakinja koje se seća.

„Gde je Atina?“, pitala je Kloj dok je nameštala sarong.

„Ne znam, verovatno u kući s mojom majkom. Ideš li na plivanje?“ Takis nije mogao da skinje pogled s Kloj i Helen je primetila da se njoj sviđa ta pažnja. Ovo je razvoj događaja koji Helen nije predvidela i nasmešila se sama sebi. Moraće pažljivije da posmatra kćerku.

Kloj je slegla ramenima i otpila gutljaj kafe. „U redu, zašto da ne?“ Podigla je svoj peškir i Helen je posmatrala kako odlaze do bazena. Nikos se ponovo pojavio, noseći veliku crvenu knjigu koju koristi za prijavu i odjavu gostiju i opet seo naspram nje.

„Oni brzo odrastaju, zar ne?“ Nasmešio se dok je pratio Helenin pogled. Ona ga je pogledala, pitajući se da li i on razmišlja o istom.

„Dao sam vam apartman četrdeset jedan, da li je to u redu?“ Spustio je ključeve na sto. Ona nije ništa odgovorila, već je izvadila pasoše i stavila ih ispred sebe.

„*Ta diavatirija mas*, naši pasoši“, rekla je, gurajući ih ka njemu.

„*Efharisto*.“

Videla je da on pokušava da se ne smeje, već je uzeo pasoše i počeo da zapisuje brojeve. „Zar mi se akcenat nije popravio?“, rekla je. On joj se osmehnuo i za trenutak je spazila starog Nikosa.

„Naravno. Vežbala si, mogu da primetim.“ Vratio joj je pasoše. „Sada moram da nastavim. Znaš put do sobe.“ Ustao je i požurio u bar, a Helen je ostala, osećajući se napušteno. To je bio blagovremeni podsetnik na to koliko je Nikos uvek zauzet; posao vlasnika porodičnih apartmana

podrazumeva preuzimanje svakog posla, od baštovana do glavnog konobara.

Sedela je još neko vreme, gledajući Kloj i Takisa kako se brčkaju u bazenu. Konačno, smogla je snage da ustane i uzme svoj kofer iz hola, a zatim je odšetala preko travnjaka i zašla za ugao gde su apartmani, pripremajući se na ideju da se nešto promenilo. Jedina razlika bila je u mnoštvu cveća, ako ga je uopšte moglo biti više, a trava je bila čak i zelenija nego što se sećala. Sve je izgledalo isto, a opet različito.

Ulazna vrata u apartman četrdeset jedan otvaraju se s male terase, gde je i zidić koji je odvaja od travnjaka, sa saksijama s grimiznim muškatlama postavljenim na njegovu hrapavu površinu. U centru travnjaka je drvena pergola s maslinjakom koji se proteže s druge strane, koji je i dalje dom Mejbelkama, što je kolektivno ime koje su dali kokoškama tokom svoje prve posete. Stavila je ključ u bravu i vrata su se otvorila, otkrivajući hladnu, tamnu unutrašnjost. Kada je ušla, nije mogla a da ne uživa u tom olakšanju od popodneve vreline.

„Mama? Tu si.“ Kloj se pojavila na vratima sa svojim koferom, a Helen je uzela svoj i otkotrljala ga u pravcu dvokrevetne sobe. Dok je stajala na vratima, imala je osećaj već viđenog – slika Filipa kako stoji pored kreveta i izvlači odeću iz kofera, kao što je radio i prvi put kada su došli. Tada ju je to iritalo i iznenadila se što je njegovo prisustvo i dalje toliko jako, ali sada je ta uspomena obojena tugom. Šta bi on mislio o njenom povratku? Da li bi razumeo?

Sela je na krevet i prilegla, ispružila ruke i osetila svežinu pamučne posteljine pod prstima. Zatvorila je oči i pustila da joj um odluta do još jednog prvog puta – njegovog tela uz njeno i ukusa njegovih usana, njihovih poljubaca tako instinktivnih i strastvenih. Telo ju je bolelo od želje za njegovim dodirima i ona ispusti dug uzdah.

„Hoću da idem u Laganas večeras. Taksu ne bi bio preskupo... Šta nije u redu?“ Kloj je uletela u sobu i zaustavila se kada je videla da Helen leži na krevetu.

Helen se polako pridigla. „Dobro sam, samo sam malo umorna.“

„Pa, šta misliš?“ nastavila je Kloj.

Helen je odmahnula glavom. „Ne, ja bih radije da ostanem ovde večeras.“

„Mama! Rekla si da ćemo raditi sve što ja želim – moj je odmor.“

„I jeste, i hoćemo, ali ne večeras. Umorna sam, a ionako...“ Helen je pustila da njene reči utihnu.

„Šta ionako?“ Kloj je stajala s rukama na kukovima, zbog čega se Helen osećala kao da je ona sama nespretno dete.

„Kloi, molim te, pusti to, hoćeš li?“ Ustala je, podigla svoj kofer na krevet i okrenula se ka Kloj. „U svakom slučaju, Sofija će očekivati da večeramo ovde. Uvredila bi se kad bismo otišle bilo gde prve večeri.“

Kloi je naglo napustila sobu i pravila veliku buku sređujući sto i stolice u apartmanu. Helen je završila raspakivanje i govorila sebi da nema potrebe da oseća krivicu; Sofija će očekivati da jedu tu, ali nije je Sofija brinula. Osetila je kako joj se puls ubrzava na pomisao o Nikosu. Osećanja koja su bila davno zakopana isplivala su na površinu kada ga je videla. Moraće da bude pažljiva da ih zauzda, da ne dozvoli Sofiji da ih ikako uoči kada bude prisutna.

DRUGO POGLAVLJE

Kasnije tog dana Helen se spremala za večeru i prebiralala je po svojoj kutiji s nakitom, pa izabrala srebrnu zvezdu na kožnoj ogrlici, pitajući se da li će se on setiti. Odmakla se i proučavala svoj odraz u velikom ogledalu. I dalje je imala dobru figuru za svoje četrdeset dve godine, ali bio je primećan danak koji su ostavile. Dodirnula je lice, osetila fine linije oko očiju i uzdahnula – nije to bio samo danak godina, već sve tuge i bola koji su išli uz njih. Očešljala je kosu, i dalje dugu i sjajnu, iako ovih dana prošaranu ponekim sedim vlasima.

Nije više mogla da odlaže taj trenutak. Puls joj se ubrzao i dlanovi su joj bili vlažni kada je čvrsto zatvorila vrata za sobom. Restoran se punio i spazila je Kloj kako igra bilijar s Takisom, Atinom i još jednom osobom koju nije prepoznala. Bio je obučen u uniformu konobara, sa crnim pantalonama i belom košuljom, i Kloj je očito flertovala s njim. Toliko je odrasla od poslednjeg puta kada su došli ovamo – još jedan razlog da motri na svoju kćerku, ali odlučila je da je ostavi na miru, u nadi da će njeno ranije tmurno raspoloženje izbledeti što su duže razdvojene.

Tražila je Nikosa i videla da uzima porudžbinu od grupe na drugom kraju restorana, tako da je sela za svoj omiljeni sto, onaj sa udobnim stolicama i dobrim pogledom na bar. Nije ga videla otkad joj je dao ključ za apartman – dok je ona završila raspakivanje i otišla na plivanje, on je nestao, a devojka po imenu Marija je posluživala. Helen se igrala srebrnom zvezdom oko svog vrata i čekala da je on primeti i donese meni, ali Sofija se pojavila iz kuhinje i prva ju je videla.

I njena kosa bila je malo belja, i još ju je nosila podignutu u čvrstu punđu, što je njenom licu davalo oštar izgled. Bila je besprekorno obučena, u bež pantalone i crnu bluzu s kratkim rukavima, otvorenu na vratu, gde se nalazio mali zlatni krst koji je uvek nosila. Smešila se dok je prilazila, ali taj osmeh nije dopirao do očiju. Ispružila je ruku dok je Helen ustajala i poljubile su se u oba obraza.

„Draga moja, tako mi je drago što te ponovo vidim, ali mi je tako žao zbog tvog muža. Nikos i ja bili smo šokirani kada je Atina čula vesti od Kloj.“

Helen je klimnula glavom i obe su sele. Sofija ju je i dalje držala za ruku.

„Hvala ti. Bilo je veoma teško, posebno za Kloj, ali prebolećemo polako.“

„Nikada ne znamo kada će nam ih život uzeti, zar ne?“ rekla je Sofija, puštajući joj ruku.

„Ne, ne znamo.“ Helen ju je pogledala, ali ona je gledala preko restorana u drugi sto.

„Obavezno reci ako postoji nešto što bismo Nikos i ja mogli da uradimo za tebe dok si ovde“, rekla je Sofija dok je Kloj prilazila. „Kakva predivna mlada dama. Mora da si veoma ponosna na nju“, rekla je, ustajući dok je Kloj sedala. Helen je osetila olakšanje što je njen sumoran izraz lica nestao, što ga je zamenio osmejak, za koji je Helen znala da ima više veze s novim konobarom nego nekom promenom stava.

„I Atina je veoma lepa, a Takis toliko liči na oca.“ Helen nije namepravala da taj poslednji deo kaže naglas, ali izgledalo je da Sofija nije primetila i pozvala je Nikosa da priđe, pre nego što je nastavila do sledećeg stola. On se osmehivao dok im je prilazio, ali nije gledao Helen u oči dok joj je davao meni.

„Ja ću uzeti kleftiko. Janis misli da je to najbolje na meniju“, rekla je Kloj, pomalo crveneći dok je spominjala konobarevo ime.

Nikos je klimnuo glavom i primio narudžbine, zatim se brzo okrenuo i otišao ka kuhinji, dok je Janis donosio hleb i pribor za jelo. Helen mu je

proučavala lice: bio je zgodan, ali crte lica kvario mu je pomalo arogantan izraz. Pretpostavila je da ima oko dvadeset dve godine.

Kloi ga je posmatrala kako žuri nazad u kuhinju.

„Prestar je za tebe, znaš.“ Helen je odmah zažalila zbog svog komentara, pošto se Kloin izraz lica vratio u onaj natmureni odranije.

„O'ladi, mama.“

U ovakvim trenucima Helen je zaista nedostajala Filipova podrška. Od njegove smrti shvatila je da je najteži posao biti i majka i otac njihovoj kćerki. „Ne želim da budeš povređena, to je sve.“ Helen je govorila mirnim glasom dok je Takis donosio piće, pa nehajno čavrljao s njima dok im je sipao vino. Nije skidao pogled s Kloi, ali ona jedva da ga je slušala i stidljivo se smešila Janisu dok je prolazio. Zastao je da popriča s Takisom na grčkom i Helen je dovoljno razumela da zna da mu je pričao o ženi koja mu se sviđa, nekoliko stolova udaljena od njih, pa su se vratili u kuhinju smejući se.

„O čemu su pričali?“, pitala je Kloi.

„Ne želiš da znaš.“

„Zašto? Da li su pričali o meni?“

Helen je odmahнула glavom. „Pričali su o nekoj drugoj mušteriji, to je sve.“

„Zar nisu ostavili dovoljno veliki bakšiš?“

„Nešto slično.“ Izgledalo je kao da je Kloi prihvatila ovo objašnjenje i otpila je gutljaj vina. Sada je imala šesnaest godina i složile su se da može da pije vino uz obrok, a Helen se nadala da će ovaj nežni uvod u alkohol zaustaviti opijanja kojima su mladi danas skloni. Nasmejala se samoj sebi – zvuči kao svoja majka.

Nikos im je doneo narudžbinu i spustio tanjire uz: „*Kali oreksi**!“ „A onda je otišao i primio narudžbinu od porodice za susednim stolom. Žena je bila punačka i imala je lepo lice uokvireno crnim kovrdžama, a dvojica dečaka bili su tamni, kao ona, ali mršavi. Helen je procenila da imaju oko pet i osam godina. Žena joj je uhvatila pogled i razmenile su neugodne osmehe.

„Mama, prestani da buljiš“, rekla je Kloi, uzimajući zalogaj kleftika.

„Ne buljim.“

„Da, buljiš. Uvek to radiš, tako je blamirajuće.“

---

* Prijatno. (Prim. prev.)

Jele su u tišini, pošto Helen nije htela da ukaže na to što Kloj celo veče bulji u Janisa. Nikos je prošao pored njihovog stola i nasmešio se; za trenu-tak je pomislila da će nešto reći, ali on je nastavio, stajući samo da pomogne Takisu da raščisti sto, brzim i kontrolisanim pokretima.

Janis je izašao iz kuhinje, ruku punih tanjira, baš dok se Takis okre-tao, i sudarili su se uz lomljivu tanjira na podu. Sofija je požurila do njih, grdeći Janisa bujicom grčkog, prebrzog da bi Helen prevela, ali značenje je bilo jasno.

„Bilo je slučajno!“, rekla je Kloj zapanjeno, gledajući kako Nikos i Ta-kis raspremaju, a Sofija stoji i nadgleda. „Janis mi je rekao da njega uvek napada, dok Takis nikad ne greši. Nije fer. Atina će se odseliti čim bude mogla, muka joj je od toga što ona uvek staje na njegovu stranu.“

„Takve su ti grčke majke i njihovi sinovi“, rekla je Helen, smešeći se Kloinom nezadovoljnom izrazu lica. „Da li Nikos zna da ona hoće da ode?“

Kloj je slegla ramenima. „Ne znam zašto on ne ode.“

„Ovo je Grčka, a ne Engleska, ne ide to tako ovde“, rekla je Helen, ne gledajući Kloj.

„Kako to misliš?“

„Porodica je sve u Grčkoj, razvodi su retki. To se, prosto, ne radi ovde.“ Podigla je viljušku i gurala pečurku po tanjiru – odjednom je izgubila apetit. Malo joj je bilo muka i morala je da se podseti zašto su tu. Kloj je ovo htela, ovde su došle zbog Kloj – ali nije bila sigurna da li i sebe više zavarava time. Za trenutak je zatvorila oči i zamislila kako im je to prvi put da su tu, a Filip sedi preko puta nje i njen svet i dalje je netaknut.

„Eleni!“ Žena, elegantno obučena u plavu haljinu i cipele s visokim potpeticama, prišla je njihovom stolu i Helen je poskočila prepoznavši je.

„Ana!“

„Sofija mi je rekla da danas dolaziš. Tako mi je drago što te ponovo vidim.“ Poljubile su se u oba obraza i Ana je rekla kako joj je žao zbog Filipa, pa je otišla, govoreći im da moraju da se pridruže njoj i njenom suprugu kada završe jelo.

„Ko je to?“, pitala je Kloj zbunjeno.

„Ana i Kostas, Nikosovi i Sofijini prijatelji, zar ih se ne sećaš?“

Kloj je odmahнула glavom.

„Verovatno si bila preuzeta Takisom i Atinom da bi primetila.“

„Zašto te je nazvala Eleni?“

„To je Helen na grčkom.“ Nasmešila se samoj sebi – osim Ane, samo ju je Nikos zvao Eleni.

Kada su završile jelo, Kloï se vratila u bar da igra bilijar. Ana i Kostas i dalje su jeli, pa je Helen pijuckala vino i čekala da završe. Sad je bilo ljudi samo za nekoliko stolova i vino joj je pomagalo da se opusti, ali, svaki put kada bi Nikos prošao, mogla je da oseti kako postaje malo napetija. Naručila je metaksu od Janisa i otišla do Aninog i Kostasovog stola. Pričali su na grčkom, ali su prešli na engleski čim je ona sela. Zbog sopstvenih pokušaja učenja grčkog počela je da zavidi svakome ko može tako lako da pređe s jednog jezika na drugi.

Nikos je doneo metaksu i seo preko puta nje. I on je u rukama imao čašu i podigao ju je: „*Jamas**!“

„*Stin ija mas***“.“ Odgovorili su tradicionalnom grčkom zdravicom i Helen se zavalila u stolicu – odgovarajuće društvo i alkohol pomešali su se u prijatnu kombinaciju. Ana je počela da je nežno ispituje o Filipu i uhvatila je sebe kako priča sve o njegovoj bolesti i tome kako se Kloï osećala poraženo zbog njegove smrti. Mučila se da održi ravan ton i bila je veoma svesna svih detalja koje izostavlja i da Nikos sedi na metar-dva od nje i sluša.

„Pa šta te je navelo da odlučiš da se sada vratiš?“, pitala je Ana.

„Bila je to Kloïna ideja, zapravo. Za Uskrs sam joj obećala odmor ako bude učila za ispite – da bude njen izbor, a ovo je izabrala.“ Helen je pogledala Nikosa, koji je zurio u srebrnu zvezdu oko njenog vrata. Podigao je pogled i susreo njen, ne prekidajući kontakt. Ona se nasmešila, ali je on ustao i sklonio prazne čaše sa stola. Ovo je, izgleda, označavalo kraj večeri i Kloï se pojavila iz bara, zevajući, iako se Helen i dalje osećala sasvim budno.

Dala je ključ od apartmana Kloï i pozdravila se sa Anom i Kostasom. Sofija se već vratila svojoj kući preko puta i Helen nije želela da ode iz restorana, a da ponovo ne vidi Nikosa. Odnela je svoju čašu u bar, gde je on bio zauzet za kasom.

„*Kali nihta****“, rekla je, spuštajući čašu na pult.

Podigao je pogled i na usnama mu se stvorio osmejак nakrivljen na jednu stranu koji ona voli. Odgovorio joj je nežnim glasom. „Laku noć, Eleni, lepo spavaj.“

---

* Nazdravlje. (Prim. prev.)

**Živeli. (Prim. prev.)

*** Laku noć. (Prim. prev.)

Kloi je već bila u krevetu, a svetla su bila ugašena kada se ona vratila u apartman, ali san je i dalje bio predaleko, pa je sela na terasu u mraku i pokušala da racionalizuje svoja osećanja. Zasada je održala obećanje koje je dala sebi da ga neće ohrabrivati, ali opet, nije ga ni ignorisala – smejala se sama sebi, kao da to nije bila ni prava mogućnost, kao da je mogla isto tako da kaže i suncu da ne izlazi svakog jutra. Nadala se da će je Kloi držati na pravom putu, ali mogla je da predvidi probleme s konobarom Janisom ako ne bude sve po planu njene kćerke – a čak i više problema ako bude.

Muzika je utihnula u pozadini i senke iz restorana su nestale – svi su otišli u krevet. Nije znala koliko dugo sedi tu – možda je prošlo pet minuta, ili trideset. Na kraju je ustala i vratila se unutra – vrata su se za njom čvrsto zatvorila škljocnuvši. Ležala je na krevetu u mraku, negde između sna i jave, duhovi prošlosti gurali su se u njenu podsvest, dok nije zaspala i sanjala Filipa. Njegovo lice bilo je napeto i ispijeno, kakvo je bilo pred kraj njegove bolesti, očima ju je molio da mu prekrati muke. Pružio je drhtave ruke ka njoj, pokušavajući da je dodirne, ali ona ga je odgurnula i pao je na pod, kao zgužvana gomila koja vrišti od bola.

Probudila se, srce joj je bubnjalo, hladan znoj vlažio je čaršave. I dalje je bilo mračno napolju i upalila je svetlo dok se taj san nije povukao iz njene svesti, a spavanje ponovo postalo moguće.

TREĆE POGLAVLJE

Helen se iznenada probudila, dok je sunce tkalo svoj put kroz roletne, i čula je muziku u daljini. Pogledala je na sat, bilo je devet i deset, i pitala se gde je noć otišla. Oči su joj i dalje bile teške od spavanja i želela je da se okrene i pobegne nazad u topli san kojeg se jedva sećala.

Umesto toga je ustala, navukla šorts od teksasa i majicu na bretele i otišla u čajnu kuhinju da spremi sebi piće. Nije izgledalo kao da se Kloi probudila i Helen je bilo drago što je sama. Otvorila je prednja vrata i izašla na terasu, sa šoljom čaja u rukama, u nadi da će Nikos zakasnuti sa zalivanjem cveća, ali vrt je bio prazan. Već je bilo toplo i cvrčci su već pevali serenade jedni drugima u maslinjaku s druge strane vrta.

Odnela je svoju šolju do pergole i sela okrenuta ka ulazu u hotel. Jedva je mogla da vidi mesto preko puta gde Nikos parkira svoj auto, ali ono je sada bilo prazno i ona je grdila samu sebe što se nije ranije probudila. Pijuckala je čaj i zatvorila oči, zavalila se u tvrdu stolicu – jedino što je mogla da čuje bili su cvrčci, sada čak i glasniji, i slaba vesela muzika iz bara. Miris vrele zemlje ispunio joj je nozdrve i ona je spustila ruke na sto ispred sebe, osećajući hladan kamen pod prstima.

Već je bila ovde skoro dvadeset četiri časa, a i dalje nije mogla da zaključi da li je bila dobra ideja što su došle. Pomislila je na Uskrs pre tri meseca, kada je Kloj prvi put to spomenula. Ceo dan provele su zajedno, što je podsetilo Helen na jedno doba, tako daleko, kada je ona bila ukotvljena u ljubavi svoje kćerke.

Sedele su ušuškane na sofa i pričale o budućnosti; kako Kloj želi da ide na fakultet i da putuje. Tada joj je Helen obećala odmor iz snova ako se potruđi za svoje završne ispite.

„Gde bi htela da ideš? Gde god hoćeš“, rekla je, misleći da će odgovor biti Njujork, Diznilend ili čak Australija, ali, umesto toga, Kloj je predložila ovo, jedino mesto na svetu koje Helen nije očekivala.

Vrata automobila su se zalupila i uz trzaj vratila Helen u sadašnjost. Videla je da je Nikosov auto sada na svom mestu i da on prolazi kroz ulaz, noseći dve plastične kese prepune namirnica. Video ju je i nasmešio se, ali nije stao. Kada će imati šansu da popričaju?

Od frustracije je postala nemirna i vratila se u apartman; Kloj je i dalje spavala, pa joj je ostavila ceduljicu, otišla na doručak i sela za svoj omiljeni sto. Nikos je bio veoma zauzet nadgledanjem isporuke piva, a Marija joj je donela doručak koji se sastojao od kafe i tosta. Jela je natenane, pa naručila i drugu kafu, ali Nikos je i dalje bio prezauzet da bi pričao. Znala je da Sofija danju neće doći u hotel; uvek je bila odsutna, išla je u posete prijateljima ili u kupovinu, a nikada nije pomagala Nikosu u restoranu.

Posle doručka otišla je da pliva u bazenu i Kloj joj se pridružila. Voda je bila prijatno hladna posle vrelina jutra i Helen je plutala na leđima, zatvorenih očiju, opuštajući se uz veselu grčku muziku iz bara. Čula je Nikosa kako doziva Mariju, otvorila je oči i otplivala do ivice bazena. Izdigla se i sela na ivicu, njišući nogama napred-nazad kroz vodu. Videla ga je za barom kako cedi pomorandže da napravi sveži sok.